DR MIECZYSŁAW NARTOWSKI.

DYETA
W MOCZÓWCE CUKROWEJ.

KRAKÓW
Drukarnia W. Korneckiego.
1905.

DR MIECZYSŁAW NARTOWSKI.

DYETA
W MOCZÓWCE CUKROWEJ.

KRAKÓW
Drukarnia W. Korneckiego.
1905.

Biblioteka Jagiellońska
1002883183

MOCZÓWKA CUKROWA jest chorobą, w której organizm wydziela nadmierną ilość moczu bladego, prawie bezbarwnego, od 3 do 10 litrów na dobę, zawierającego 1 do 10 % cukru. W chorobie tej traci więc organizm zdolność rozkładania wprowadzonego w pokarmach cukru na kwas węglowy, lub zatrzymania go w odpowiednich narządach.

Równolegle z nadmiernem wydzielaniem moczu, wzmaga się silne pragnienie. Chory wypija dziennie 3 do 8 litrów płynów. Straty, poniesione wydzielaniem cukru, wynagradza sobie organizm wzmożonem aż do chorobliwej żarłoczności apetytem. Pomimo tego chory chudnie, bo przewód pokarmowy ulega zaburzeniom, następstwem których są wymioty i czyszczenie. Gdy mimo wstrzymania się od spożywania węglowodanów*), cukier z mo-

*) Przy spożywaniu pokarmów roślinnych, pierwszym produktem organizmu z asymilacyi roślin, wytworznym z bezwodnika węglowego i wody, są: w ę g l o w o d a n y. Z nich powstają oleje tłuste. W organizmie znajduje się tłuszcz prawie w wszystkich tkankach. Węglowodany, substancye białkowe, tudzież tłuszcze, są codziennym pokarmem człowieka.

czu nie znika w zupełności, moczówka cukrowa jest ciężką postacią chorobową, zaburzenia w organiźmie postąpiło już tak daleko, że nie może rozłożyć nawet tego cukru, jaki się zawiera w pokarmach, że nawet cukier powstający podczas rozkładu białka, nie jest przyswajany, ale wydzielany z moczem. Najczęstszą przyczyną śmierci, bywa śpiączka, która występuje nagle lub po nieznacznych zaburzeniach, jak bólu gardła albo zupełnego usunięcia z pokarmów wspomnianych węglowodanów.

Moczówka cukrowa występuje przeważnie między 40 a 50 rokiem życia u osób mających mało ruchu, otyłych, oddających się nadmiernemu jedzeniu i piciu.

Obok zwiększonej ilości moczu i zawartości w nim cukru, towarzyszą jej następujące

Objawy. Ciepłota ciała znika,dochodzi od 36 do 35°C, skóra sucha, świędzi w okolicach części płciowych, pragnienie i suchość w ustach, wzmożenie apetytu, skłonność do czyraków, osłabienie siły męskiej, wymioty, biegunki, bezsenność, bredzenie, chwiejność zębów i pruchnienie, nieprzyjemny zapach przy oddechaniu, przytępienie słuchu, osłabienie wzroku, bóle nerwowe i ogólne wychudzenie.

Leczenie w każdym przypadku moczówki cukrowej jest trudnem i indywidualnem, zależnem od nasilenia choroby, czasu jej trwania, sił chorego. Same lekarstwa nie wystarczają, jedynie wspierają organizm w leczeniu przez odpowiednie pożywienie tj.

prawie zupełne usunięcie węglowodanów a przestrzeganie pożywienia tłuszczowo-białkowatego. Najważniejszą więc rolę w leczeniu odgrywa obok przepisanych przez lekarza środków farmaceutycznych, ściśle przestrzegana następująca

DYETA. Unikać należy przedewszystkiem potraw, które zawierają cukier a ograniczać te, które zawierają skrobię i korzenie. Napoje i pokarmy muszą być przygotowane bez cukru, mąki i mleka, słodzone jedynie sacharyną, która jest proszkiem białym, 250 razy słodszym od cukru, smaku lukrecyi, działa słabo przeciwgnilnie, nie jest ani pokarmem ani lekarstwem ale jedynie przyprawą do słodzenia potraw. Na organizm nie działa szkodliwie.

Zupy: rosół skopowy, z dziczyzny, gołębi i nóżek cielęcych z dodatkiem jaj i szpiku kostnego, bulion, wyciągi mięsne, zupy jarzynowe i owocowe, cytrynowe i pomidorowe, polewki winne, migdałowe, szparagowe, z dyni lub melonu, zielone z groszku.

Mięso wszelkiego rodzaju, tak świeże wołowe, jak cielęce, wieprzowe, baranie, kurczęta, kwiczoły, przepiórki, kuropatwy i dziczyzna, jak sarnina i zając przyrządzone bez przypraw z cukru lub mąki. Ryby, kawior, konserwy, raki, homary.

Jaja pod k a ż d ą postacią, sadzone, na miękko, jajecznica, omlet naturalny lub na szpinaku, z powidłem lub szynką, purée

z jaj lub liści buraków.

Tłuszcz obficie i to do 250 gr. dziennie, masło, szmalec, oliwa, szpik kostny, tran.

Legumin stanowczo unikać.

Pieczywo: Ciastka migdałowe, placek makowy, wyjątkowo przypieczone czerstwe bułki z masłem, chleb i pieczywo mondaminowe, aleuronatowe i z mąki włóknikowej.

Mondamin jest bardzo delikatną mączką białą z ziarn kukurydzy. Przed gotowaniem rozrabia się ją z zimną wodą. Nadaje się szczególniej do pieczenia sucharków mondaminowych, smacznych, pożywnych i łatwo strawnych.

Utrzeć 3 żółtka z niewielką ilością saccharyny i szczyptą utartej skórki cytrynowej na gęstą pianę, wsypać do niej 100 gr. mąki mondaminowej i piany 6 jaj, dobrze wymięszać, włożyć do formy wysmarowanej swieżem masłem i piec na wolnem ogniu do 50 minut. Po upieczeniu pokrajać na cienkie płatki.

Mąka aleuronatowa jest zabarwienia szarawego, nadaje się głównie do pieczenia chleba a mąka włóknikowa do pieczenia chleba o smaku chleba razowego.

Wsypać 2 litry otrąb pszennych do woreczka płóciennego, dobrze zawiązać i płukać dotąd w wodzie, dopóki się woda zabarwia. Wypłukane dobrze otręby, rozsypać w cienkiej warstwie na blachę i dobrze wysuszyć, rozetrzeć, utłuc na miałko w moździerzu i przesiać przez gęste sito. Do 30 gr. w ten sposób

otrzymanych miałkich otrąb, dodać 300 gr. włóknika roślinnego, otrzymanego z mąki pszennej lub żytniej przez wypłukanie jej w woreczku płóciennym w wodzie, dodać jajko, 50 gr. swieżego masła i 20 gr. drożdzy, rozrobionych w łyżce letniej wody. Masę dobrze rozrobić, ukształtować bochenek i piec przynajmniej przez godzinę na dobrze świeżem masłem wysmarowanej blasze.

Jarzyny: kalarepa, szpinak, kapusta czerwona, włoska i kwaśna, pomidory, szparagi, sałata, grzyby, groch zielony, fasola.

Owoce w jak najmniejszych ilościach i to więcej kwaskowate, migdały, orzechy, poziomki, wiśnie, maliny, kompot rabarbarowy, z porzeczek lub brzoskwiń.

Napoje: Wody źródlane i alkaliczne, limoniady bez cukru, orszada, mleko kokosowe lub kwaśne w bardzo małych ilościach, wina reńskie, czerwone lub białe, owocowe a zwłaszcza borówkowe, koniak, rum, wódki bez cukru, woda białkowa (wbić 4 białka jaja kurzego do 1 litra wody, dodać 2 łyżeczki essencyi kwiatu pomarańczowego i szczyptę saccharyny), herbata ziołowa, kawa ziarnista lub żołędziowa (wsypać 2 łyżeczki proszku do garnuszka kamiennego, zalać przegotowaną wodą, dodać saccharyny i zagotować z 2 ubitemi żółtkami).

Wystrzegać się należy cukru, miodu, mąki, krup i kasz, sago, ryżu, zwyczajnego chleba i bułek, kasztanów, tapioki, makaronów, ziemniaków, kandyzowanych owoców, kompo-

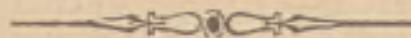
tów, selerów, buraczków, wszelkich słodyczy, słodkich win i napoi, zwyczajnego piwa, soków owocowych, likierów, kakaa, czekolady, mleka, słodkich owoców jak śliwek, gruszek, melonów.

Obok leczenia powyższego, ważną role jeszcze odgrywają **wody alkaliczne**, które biorąc należy szczególniej przestrzegać powyżej nakreślonej dyety i wskazówek lekarza. Do kuracyi nadają się wody krajowe: Truskawiec: zdrój Maryi i Nastusia; Morszyn: zdrój Bonifacy; Żegiestów; Krynica: zdrój Główny i Słotwiński, Wysowa: zdrój Bronisławy; Szczawnica: zdrój Stefan. Wody powyższe należy pić na czczo, 2 godziny przed i 2 godziny po obiedzie a w ciężkich wypadkach dodatkowo w 2 godziny po wieczerzy.

Leczenie dyetyczne nie może być stosowanem bez przerwy, gdyż zupełne pozbawienie organizmu węglowodanów, może wywołać tak groźne zaburzenia, że w ogóle dyetę natychmiast trzeba zmienić. Dlatego, nie tylko dyeta, ale o k o l e k a r z a c z u w a ć m u s i ciągle nad chorym, badać jego organizm i wspierać jego siły to środkiem wprost leczniczym, to znowu odpowiednim sposobem życia, mięsieniem i pracą fizyczną, która ułatwia spalenie się cukru w organiżmie. Przy zaburzeniach w przewodzie pokarmowym, nawet nieraz nieznacznych, lekarz musi natychmiast poczynić odpowiednie zmiany w pokarmach i napojach, czuwać nad pojawieniem się choćby tylko śladów powikłań w postaci

gruźlicy płuc lub choroby Brighta, które stanowią w rozwoju i zejściu choroby bardzo ważną przyczynę do zmiany zakreślonego leczenia.

Jakkolwiek uważają niektórzy moczówkę cukrową za chorobę niuleczalną, to przecież tak nie jest. Można ją usunąć pod warunkiem jednak, by chory dość wcześnie zwrócił sie do lekarza, leczenie nie dorywczo ale systematycznie prowadził dość długo, inaczej mimo nawet wyleczenia, choroba rychlej jeszcze może powrócić a cukier pojawia się w moczu nawet wtedy, gdy się jest niemal pewnym wyleczenia całkowitego.

SPIS PRAC DRA MIECZYSŁAWA NARTOWSKIEGO OGŁOSZONYCH DRUKIEM

1. Wykłady neuropatologii i psychiatryi w Berlinie. Przegląd lekarski Nr. 15 i 16. 1897. 2. Przyczynek do etiologii porażeń mózgowych u dzieci. Przegląd lekarski 1897. 3. Dwa przypadki Asthma uterinum. Gazeta lekarska 1898. 4. Ein Beitrag zur Kenntniss der Bernhardtschen Sensibilitätsstörung. Neurolog. Centralblatt 1898. 5. Ein Fall von Arthroneuralgie. Wien. med. Wochenschrift 1899. 6. Choroba Thomsena. Dilatatio ventriculi cum gastritide acida. Wyleczenie. Pamiętnik jubileuszowy Prof. Dra E. Korczyńskiego 1900. 7. Gangraena angiosclerotica — na tle kiłowem. Współrzędne zmiany w nerwach. Przypadek kazuistyczny. Z kliniki Prof. Dra E. Korczyńskiego. Przegląd lekarski 1900. 8. Działanie lecznicze światła elektrycznego w różnych stanach patologicznych a głównie w chorobach układu nerwowego. Przegląd lekarski 1900. 9. Fizyologiczne i lecznicze działanie promieni światła słonecznego i elektrycznego. Nowiny lekarskie 1900. 10 Zaduma — Melancholia. Kraków 1900. 11. Promienie Röntgena i ich zastosowanie do celów rozpoznawczych i leczniczych. Kraków 1900. 12. Wpływ jadów błoniczych na komórki nerwowe, zmiany i regeneracya tychże pod wpływem surowicy przeciwbłoniczej. Gazeta lekarska 1900. 13. Dr. Nartowski und Dr Bielschowsky. Experimentelle Untersuchungen überdie Wirkung des Diphteriegiftes auf das Nervensystem. Neurolog. Centralblatt 1900 14. Elektrodiagnostyka i Elektroterapia, dla użytku uczniów i lekarzy. Kraków 1901. 15. Zakłady lecznicze dla umysłowo chorych w oświetleniu najnowszych zdobyczy naukowych Kraków 1902. 16. O potrzebie znajomości ważniejszych objawów chorób nerwowych u uczącej się młodzieży. Kraków 1902. 17. Kąpiele domowe. Kraków 1902. 18. Światło i jego działanie lecznicze. Kraków 1903. 19. Nerwowość, jej źródła i następstwa. Kraków 1904. 20. Stowarzyszenia robotnicze, ich cel, znaczenie i organizacya. Kraków 1905. 21. Dyeta gorączkowa. Kraków 1905. 22. Kuracya owocowa i wegeteryańska. Kraków 1905. 23. Dyeta w moczówce cukrowej. Kraków 1905. 24. Dyeta przeciwtasiemcowa. Kraków 1905.